

**Ubvur uwu inggbaashia Uburhu
aka atsenge abi
Ukorinti
Utsutson ri itsi ubvur
Ukorinti uwu inggbaashia**

Uburhu uner itser Uyesu unga atsenge ubvur uwu inggbaashi uwure ra abi Ukorinti. Unga atseng ubvur uwure ri ivangye unga aka ase ru uteu Uafisa, uge unga atseng umgbɔ ra amek aki 55 udzur ru unumkpi umbɔ aka amar Uyesu.

Uburhu atseng ubvur uwure adzowe itsūwã ri itsi ida amɛn irhɛirhɛ nu amɛnkɛ aka asi izeke ra abika adɔsa ha unga aka adzin.

Ri ivang Uburhu, Ukorinti awu uteu ukugɔng ukpurukpi aka ahwɛng ukpɔ nggu ifɛrhɛ iki irhɛirhɛ. Ifɛrhɛ ha iwu, agoi na agoshe nu ikpikpanga, atɛwũ ibee idzursu nu itsoi, atɛwã adɔsa agbeyi, nu itser iyiki itārḥã, undzumunga ikpũ itser anggoyi aki agbeyambɔ.

Nu ngge iki iwe uge abika adɔsa ru Ukorinti awembɔ ri ízūwã iyi Ipfu Isarsatangge, abɔɔ ra abika adɔsa asi iwembɔ ra amɛnkɛ aka amɛɛ uner uku udɔsa awe ra ake. Rimi ḥã itsu ubvur uwure udɛɛ usare ri idzowe itsūwã ri itsi ifɛrhɛ irhɛirhɛ iyiriyɛ iki imɛɛ abika adɔsa agbisha ra ake. Ubvur ha urherha arherhe ri itsi igigau iki iwe ra abika adɔsa, nu itser itoma-dak abɔɔ ru umbɔ aki ikorhe, nu itsu arherhe adɔka abɔɔ aki itsu ra abika atsu uvau aka asi iwembɔ abika adɔsa, nu igha ubingha Uteijee abika adɔsa abɔɔ aki igha ru udikpi uku usi

imēkpō. Ubvur ha ikēi umesuwe imesa ri itsi imesi igberangwī ri itsi isisok abika akpe.

Abinkε aka awe umō

Ighwe nu ifen-Num (1.1-9)

Igigau ra abika adōsa (1.10—4.21)

Idamen ri itsi iwerhε (5.1—7.40)

Abika adōsu Unum nggu abika adōsa agberhe (8.1—11.1)

Udikpi umbō aka idzowe igōng ru Unum (11.2—14.40)

Isisok Uyesu ra akpe, nu aki abika adōsa (15.1-58)

Idzidzowe ra abika adōsa aka awe ru ugber uwu Uyahuda (16.1-4)

Arherhe aki imaatak nu ighwe (16.5-24)

¹ Ubvur uwurε udzeku Uburhu, uwuruwi umbō aka aseng unga awu uner itser Uyesu Ukiristo ri ibibemu Unum, nu ungwēmen Usastanis.

² Uzī ra abika adōsu Unum ru Ukorinti, abirabε aka ayisa umbō na atsu umbō awe asarkasar ru ubok Uyesu Ukiristo, nggu kishoo abirabε ra ananga kishoo aki iyisi itsok Uyesu Ukiristo Uteijeemen, Uteijeembō nu uwu umen.

³ Imimuta nu ididōor idzeku Unum Utemen nu Utejee Uyesu Ukiristo ima iba ru umbi.

Itar uwεε

⁴ Uben ivang umum itar uwεε idzowe Unum-mu ru umbi ri itsi imimutayε unga aka adzaa umbi ru ubok iwerhambi nggu Uyesu Ukiristo.

⁵ Ru unga umbi aka awe ru uben abin aka aze nggu kishoo arherhe nu ihwihwengmbi,

⁶ akεε adeyiwa umbi ugε isarhamen ri itsi Ukiristo iwu idzidzerhe.

⁷ Nggee umbi aka akpombi uben izũwũ iyi Ipfu umbi aka atsu amɛnmbi adzɛu idzidzeka Utei-jeemɛn Uyesu Ukiristo.

⁸ Unga awuri idzaa umbi iker utseku imimasha, ngge itsú umbi ashimbi ru uvau ru unum ukpu Uteijeemɛn Uyesu Ukiristo.

⁹ Unum awu idzidzerhe, unga ayisa umbi ri iwerhe ibibema nggu ungwɛnga Uyesu Ukiristo Uteijeemɛn.

Igigau ra abika adɔsa

¹⁰ Umum ishɔrhã umbi, angwɛmɛn nu anapumɛn, ri itsok Uteijeemɛn Uyesu Ukiristo, ingge kishoo àka abema adɔka ra amɛnmbi utsur igigau iwengge ru umbi, nu umbi agbopa awu unying ra amɛnmbi nu iferhkɔmbi.

¹¹ Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, abɔɔ ri iya Ukurhuwi adeyiwa umum uge umbi awe ri ifuw nggu adɔkambi.

¹² Ubinkpi umum iki irherhe unggakpi, uwɔɔ ru umbi agɔr age, <<Umum idɔsu Uburhu,>> uwɔɔ age, <<Umum idɔsu Uaforho,>> uwɔɔ age, <<Umum idɔsu Ukefa,>> uwɔɔ ikɛi agɔr age, <<Umum idɔsu Ukiristo,>>

¹³ Ukiristo agugau? Umbɔ anyapukumbɔ Uburhu ri itsimbi? Umbɔ asorhuwambɔ umbi ubɔtisima ri itsok Uburhu?

¹⁴ Umum itar uwɛɛ umum isi isorhukũ ubɔtisima ru unermbi bɔr Ukiribu nu Ugayu ukpekũ.

¹⁵ Nggee unera asi ígɔra uge umbɔ asorhuwe unga ubɔtisima ri itsokmum.

¹⁶ Ìhĩ, umum iyitumum ikei isorhuwe ubotisima ra aner iya Uistifanu ukpekũ, umum isi iyitumum uner uwɔɔ umum iki isorhuwe unga ubotisima.

¹⁷ Ukiristo asi idenanga umum isorhuwe ubotisima, b̃r adena umum idũwũ Isarhe Iyiki Ize. Umum isi ikũ itsoi anera idũwũmum, utsur igārḥāmau ucucii Ukiristo ushikpɔ ru ijee.

Ukiristo ha awu itsoi nu iker Unum

¹⁸ Ubinkutsu isarhe iyi igārḥāmau ucucii ashike ru ugarh ra abirabɛ aka atsīm, b̃r ru umɛn abika af̃rh awu ijee Unum.

¹⁹ Itsɛng Arherhu-Num ig̃r igɛ,
<<Umum iwuri ididakuwe itsoi abi itsoi,
ihwihwɛng abi isarasu umum iwuri
idzunuwe.>>*

²⁰ Aner itsoi awerɛ umbɔ? Abika amesuwe Ikpem Umusa awerɛ? Abika abee ihwihwɛng ru udan ukpirɛ awerɛ? Asi iwea Unum atsu itsoi iyi upfung iwe agugge?

²¹ Unum ri itsoinga atsu anera ru upfung asi id̃̃̃ ahwɛngmbɔ unga ri itsoimbɔ. Unum asɛng if̃rh abika adzowe imangmang ru unga ri igũ Isarhe Iyiki Ize umbɔ aka anyanga ngge iwe itser agugge.

²² Abi Uyahuda arhusa atsar nu atsen abi Uyahuda abee itsoi.

²³ B̃r umɛn idũwã isarhe nyinyapu Ukiristo, ngge iki iwu utarh ukpuku utsu abi Uyahuda akwɛr itok, ni iwe abin ugugge ra atsen abi Uyahuda,

* **1:19** Àka anyã ikei: Uish 29.14.

²⁴ b̄or ra abirab̄e Unum aka ayisa, abi Uyahuda nu atsen abi Uyahuda, Ukiristo awu ijee Unum nu itsoi Unum.

²⁵ Abin ugugge ru Unum asarasu anangke itsoi anera, nu ida iker iyi Unum ikerngge iker anera.

²⁶ Umbi angwēm̄en nu anapum̄en, àka ayita iwi-wembi ri ivangȳe Unum aka ayisa umbi. Anera ukunjiir ru umbi aka awe abi isarasu ri inyinyā iyi upfung. Anera ukunjiir ru umbi aki awe ru itser iki imor. Anera ukunjiir ru umbi aka awe angwē abika amor.

²⁷ B̄or Unum as̄eng abin agugge ru upfung akū adzowe atsa ra abin isarasu, na as̄eng abin aka asheri iker ru upfung akū adzowe atsa ra abin akika aker.

²⁸ Unum akū abin akika asheru ugarh ru upfung, nu abink̄e umb̄o aka akw̄ete nu abink̄e aka ashike. Akū af̄r̄hūwe abink̄e anera aka anyanga ake awe ru ugarh,

²⁹ ngge itsú unera asi íf̄r̄hūnga ra asunga.

³⁰ Awu Unum atsu umbi awe ru Ukiristo Uyesu, uwuku uwe itsoi ru um̄en iki idzeku Unum, ngge iwe irhirhika, isisar nu ishish̄ōram̄en.

³¹ Nggee, ru nyaki its̄eng Arherhu-Num iki iḡor uḡe, <<Uneke unga aka af̄r̄hā, af̄r̄hā ru Uteijee.>>†

2

*Isarhe ri itsi Ukiristo
umb̄o aka anyapuwe*

¹ Ivangȳe umum iki iba ru umbi, umbi angwēm̄en nu anapum̄en, umum isi ĩbamum nggu

† **1:31** Àka anyā ikei: Uiri 9.24.

ihwɛng arherhe use nggaa itsoi anera Ìdɛyiwa umbi ideka Arherhu-Num.

² Umum isi Ìbeemum ihwɛng use imesuwe ubin ukpɔɔ ivangyɛ umum iki iwu nggu umbi bɔr Uyesu Ukiristo ukpekũ uwuruwi umbɔ aka anyapuwe.

³ Umum Ìba ru umbi ri ida iker nggu nggaa iwei nu izang iyor.

⁴ Isarhamum nu udũwāmum isi iwengge arherhe ishishǎrhǎ use isarasu, bɔr awu nggu ikikorhe ijee iyi Ipfu-Num.

⁵ Ngge itsú imangmangmbi ima ineke iwe ru itsoi anera, bɔr iwe ru ijee Unum.

Itsoi Unum

⁶ Umɛn irherha arherhi itsoi ra abika akɔ ri imangmang, bɔr asi iwea ikpũ itsoi iyi ivang iyɛɛ, use iyi ayɛrhe ivang iyɛɛ, abirabɛ aka asi Íghambɔ iyɛrhe ugbaagbaa.

⁷ Ìĩ, umɛn irherhe itsoi Unum, iki iwɔk nu Unum aka abee umɛn igasha ri imor iyi Ukiristo ri ivang iyi inggbaashia.

⁸ Ayɛrhe abi ivang iyɛɛ asi ihwɛngmbɔ ngge, ubinkutsu ugɛ umbɔ ahwɛngmbɔ, umbɔ asi Ínyapukumbɔ Uteijee uwu imor.

⁹ Rimi hǎ itsɛng Arherhu-Num igɔr igɛ,
<<Ubinkpi Unum aka agbishuwe abika abema
unga

unera anasi inyǎǎ,
unera anasi igũ,
ikɛi unera anasi ikaka ifɛrhkɔngge.>>*

¹⁰ Bɔr abin hǎ akɛ Unum adɛyiwa umɛn ake ru ubok Ipfunga.

* **2:9** Àka anyǎ ikɛi: Uish 64.4.

Ipfu-Num ngge irhisa abina kishoo, uko abinkε aka aghong ihwihweng aki Unum.

¹¹ Ungaa ahweng iferhkɔ unera? Ipfu uner ha ukpekũ ngge ihweng. Iwe rimi hã, unera asi idẽẽ ahwenga iferhkɔ Unum, bɔr Ipfu-Num ukpekũ.

¹² Umɛn isi iyɛimɛn ipfu iyi upfung, bɔr umɛn iyɛi Ipfu iki idzeku Unum, nggee itsu umɛn ihweng abinkε Unum aka adzaa umɛn izũwã.

¹³ Ubin hã ukpi umɛn iki irherhe, asi iwea irhem iyiriye iki imesuwe ri itsoi anera bɔr irhemyɛ Ipfu-Num iki imesuwe. Umɛn ikũ irhemyɛ Ipfu iki imesuwa umɛn imesuwe idzidzerhe iyi Unum.

¹⁴ Unerwi aka ashia ri Ipfu-Num hã, asi íyɛisa abinkε aka awe aki Ipfu-Num, ubinkutsu awu abin ugugge ru unga. Unga asi idẽẽ ahwenga ake, ubinkutsu awu Ipfu-Num itsu ihwihweng ake ukpekũ.

¹⁵ Unerwi aka awe ru Ipfu-Num awuri idẽẽ ahwenga kishoo abinkε Ipfu iki idɛyiwe unga, bɔr abirabε aka ashimbɔ ri Ipfu-Num hã asi idẽẽ ahwengmbɔ iferhkɔ unerwi aka awe ru Ipfu-Num.

¹⁶ Itsɛng Arherhu-Num igɔr igɛ,
<<Ungaa ahweng amɛn Uteijee?

Ungaa idẽẽ idzowe unga itsũwã?>>†
Bɔr umɛn ikaiferhkɔ ru nyaku Ukiristo.

3

Awerhi itser ri itser Unum

¹ Umbi angwɛmɛn nu anapumɛn, umum isi idẽẽ irherhuwamum umbi arherhe ru nyaka abirabε

† **2:16** Àka anyã ikei: Uish 40.13.

Ipfu iki idarh umbɔ, bɔr ru nyaka anera ru upfung, irheng awekaci ru Ukiristo.

² Umum ikũ abẽ ifuka umbi, umum isi ikũmum ubingha ukpuku ukpukpɔma, umbi anasi imẽmbi igha ukpɔ. Idzidzɛrhe umbi anasi imẽmbi.

³ Umbi ana awu abirabɛ ayormbi iki idarh umbi. Umbi ana awembi ru unyẽẽ nu uning ru umbi, umbi asi iwembi abirabɛ ayormbi iki idarh umbi? Umbi asi itõmbi ikpũ itser ru nyaka abi upfung?

⁴ Ivang uwɔɔ aka igɔr agɛ, <<Umum idɔsu Uburhu,>> uwɔɔ ikei agɔr agɛ, <<Umum idɔsu Uaforho,>> umbi asi iwembi ru nyaka abi upfung?

⁵ Ungamɔ awu Uaforho? Ungamɔ awu Uburhu? Umbɔ awe agãrhã ukpekũ, abirabɛ umbi aka adzowe imangmang ru ubokmbɔ. Ru ubɛn unera atõ itseryɛ Uteijee aka adzowe unga.

⁶ Umum idoi ikpũa, Uaforho atsuyi amẽ, bɔr awu Unum atsu ikpũ hã imɛr iseng.

⁷ Nggee asi iwea unga uwuku ududoi use unga uwuku utsuyi amẽ awe ubin, awu Unum ukpekũ, uwuruwi aka atsu ikpũa imɛr iseng.

⁸ Uner uwuku ududoi nu uwuku utsuyi amẽ ifosambɔ iwu unying, nu ubɛn unera awuri ikpoa itosanga ri itseryɛ unga aka atõ.

⁹ Umen iwu awɛrhi itser ri itser Unum, umbi awu icang Unum, nu idzin Unum.

¹⁰ Awe ri imimuta Unum aka adzaa umum, umum itsu atarh idzin ugɛɛ uner uwuku uhwɛng idzin, nu uwɔɔ adzin nu ake. Bɔr ubɛn unera angwɛdzɛn na adzin nu ake.

¹¹ Unera asi idẽẽ atsuka atarh idzin akɔɔ aka anangke akirakɛ umbɔ aka agbaashia atsu, ake awu Uyesu Ukiristo.

¹² Unera aba akũ uzinarhi, uazurhfa, atarh imang, acucii, ubĩ use agam adzin ra atarh idzin hã,

¹³ unuma uben unera awuri inyã ikpũ itserye unga aka atõ. Ivang Uyesu aka ibvui aba, unga awuri itsu anera ahweng ake. Awuri ivira ngge nggu urha nu urha ha iwuri iviri ikpũ itser uben unera.

¹⁴ Ubinkpi unga aka adzin nu atarh ha uba usi ikpĩkpõ, uner idzin hã awuri ikpoa itosanga.

¹⁵ Idzin hã iba ikpĩngge, itser uner idzin hã awuri igbabĩ, unga nibikanga awuri ikpoa ififorh, bõr awuri iwe ru nyaku uner uwuku udzeki ikon urha.

¹⁶ Umbi asi ihwengmbi uge umbi awu Iya-Num nu Ipfu-Num isei ru umbi?

¹⁷ Unera aba adakuka Iya-Num, Unum awuri idakuwe unga, ubinkutsu Iya-Num iwu isarsa-take, ikẽi umbi awu Iya-Num hã.

¹⁸ Niba arhemmbi atsimbi. Unera aba akaiferhko uge unga asarasu icere ru udan ukpire, imengge unga adzipa awe ugugge ngge itsu unga asarasu.

¹⁹ Ubinkutsu isarasu upfung ukpire iwu ugugge ra asu Unum. Ru nyaku itseng Arherhu-Num iki igor uge,

<<Unga aka isaka adzui abi isarasu ri itsoimbõ.>>*

²⁰ Ikẽi itseng igor igẽ, <<Utejee ahwenga uge iferhko abi itsoi iwu ibem.>>†

²¹ Nggee, unera niba akũ uner afĩrhũnga! Abina kishoo awu akimbi,

* **3:19** Åka anyã ikẽi: Uay 5.13. † **3:20** Åka anyã ikẽi: Amb 94.11.

22 Uburhu, use Uaforho, use Ukefa, use upfung,
 use urhε, use akpe, use abin aki icεrε, use aki
 unuma, kishoo awu akimbi,
 23 umbi awu abi Ukiristo, Ukiristo ikεi awu uwu
 Unum.

4

Uner itser-Yesu Ukiristo

1 Nggee, imεngge anera anyanga umεn iwu abi
 itser Ukiristo nu abirabε Unum aka adzowe umbɔ
 ijee iyiki idεyiwe anera idzidzεrhe abinkε Unum
 aka awɔke.

2 Awu ufang abika adεyiwe ha awu abi
 idzidzεrhe.

3 Bɔr awu ubin ukucii umbi aba avira umum,
 use umbɔ akũ abi ijee avira umum, umum ĩba isi
 ivirumum itsimum.

4 Amεnmum awe uku ushashaki, bɔr ake asi itsu
 umum ishimum ru uvau. Awu Uteijee unga ivira
 umum.

5 Nggee niba atsumbi uvau ri ivanga idɔrhi
 iwe, àka adzεu ibiba Uteijee. Unga awuri idεyiwe
 abinkε aka awɔk ru uzĩ ri irhirhang na adεyiwe
 abinkε aka awe ra amεn anera. Ri ivang hã uben
 unera aka iyεi ikpikpoi ru Unum.

6 Umbi angwεmεn nu anapumεn, abina akεrε
 umum nu Uaforho iki inyanga ake ru ugarhmbi,
 ngge itsú umbi amesa ru umεn agben arherha
 ha aka agɔr agε, <<Niba afara atɔngmbi ubinkpi
 umbɔ aka atseng.>> Mɔcε unera ru umbi asi
 ikũ unera afĩrhũnga nggu uwuku umesuwe unga
 ananga uwɔɔ.

7 Ubinkutsu ungamɔ agɔr ugε ungo uwuweɔ
 nggu abɔɔ? Ungo uwe ru use ungo uku usi iyεsɔ?

Uba ungo uyuyei, use utsu ungo ufirhã ugεε ungo usi ikpoɔ ake izũwã?

⁸ Umbi akaiferhkɔ ugε umbi aka akpombi kishoo abinkε umbi aka abee! Umbi aka awembi ru ubin! Umbi aka awe ayerhe, umen isi iwemen ubin! Awu ibibemamum umbi awe ayerhe ngge itsú umen igha iyerhe nggu umbi!

⁹ Bɔr umum inyã ngge riminε, ugε Unum aka atsu umen abi itser Uyesu umen iwu amaataka ru uben ubin, ru nyaka abirabε iwa iki igha umbɔ, na adɔsa ru undzing abika agha inggbaashi ri ininang, na atsuke umbɔ ufai akpe. Umen iwu ubinkpi upfunga kishoo nu ipfu itser-Num nu anera aka itsu asumbɔ ra ake.

¹⁰ Abi upfunga anyã ugε umen iwu agugge ubinkutsu umen idɔsu Ukiristo, bɔr umbi akaiferhkɔ ugε umbi awe abika awe ru itsoi! Abi upfunga anyã ugε umen ishimen ri iker, bɔr umbi akaiferhkɔ umbi awembi ri iker! Anera ani ikpoi umbi, bɔr anera asi idzaambɔ umen imor!

¹¹ Icerε umen igũ imerh nu ugɔ amẽ, isi itsimmen abin aka aze, anu ikwer umen, ishimen ru aya.

¹² Umen itẽwũ itser nggu abokmen. Umbɔ aba arhena umen, umen itsuke umbɔ idorh. Umbɔ aba idzaa umen uver, umen ibima ukpɔ.

¹³ Anera aba arhenumbɔ umen, umen irherhuwe umbɔ nggu amen aka adɔɔr. Umen iwe ru nyaka abin ishĩ, ambumbin umbɔ iki iyar ru upfung.

¹⁴ Umum isi itsengamum umbi arherhe akere umbi agũ atsa, bɔr umum igbiita atombi, ru nyaka aze angwẽmum iki ibema.

¹⁵ Uko abika amesuwa umbi ru Ukiristo awu

anaka agɔŋga usɔka, umbi ashimbi ra atei arherhe. Ubinkutsu ru Ukiristo Uyesu umum iwu utei ru umbi ri ikũwã umbi Isarhe Iyiki Ize.

¹⁶ Nggee umum ishōrhã umbi, aka amesa ru umum na awe ugeε umum.

¹⁷ Akεε ha atsu umum idene Utimoti unga aba ru umbi, ungwēmum iki ibema, uwu imang-mang ru Uteijee. Unga awuri iyituwa umbi ikpũ ibibekmum ru Ukiristo Uyesu, iki iwe ru imesayε umum iki imesuwe uben anang ri ikikɔng abika adɔsa.

¹⁸ Abɔɔ ru umbi aka awu abika aberi itsi, ugeε umum isi ínɓamum ru umbi ikεi.

¹⁹ Bɔr umum isi índārhmum ni ĩba ru umbi, Uteijee aba abemunga, umum iwuri ĩrhisũ ubin abika aberi itsi ha iki irherhe nu ikpũ ijeeyε umbɔ aka awerangge.

²⁰ Ubinkutsu, Iyerhe afã isi iwengge arherhe ukpekũ, bɔr iwe ijee.

²¹ Umbi abee use? Umum ikũ asharhe ĩba, use ibibema nu ipfu iyiki ididɔɔr?

5

Iwayiwe uner amɛn aka atārḥã

¹ Umum ĩgũ anera agε abika atoma-dak awembɔ ru umbi, ikpũmbɔ iki ishingge uko ra abi uzĩ. Unera adzipu utserha utenga awu utsenga.

² Umbi ana afĩrhã! Imēngge amɛnmbi aghong nu umbi atsũwe uner ha ru umbi.

³ Uko umum isi iwemum nggu umbi ri iyor, umum iwu nggu umbi ri ipfu. Ru nyaku unerwi aka awu nggu umbi irherε, umum iki itsukũ uvau ru unerwi aka akorha akεε ha.

⁴ Nggee ivangye umbi aka ikong ri itsok Uteijeemen Uyesu, umum iwe nggu umbi ri ipfu, nu ijee iyi Uteijeemen Uyesu iwu umɔ,

⁵ àka adzowe uner ha ru Ushaitan, ngge itsú unga aneke amèn aki arhim, ngge itsú umbɔ afɔrh urhenga ru unumkpi Uteijee aka iba.

⁶ Ififirhambi isi izengge. Umbi asi ihwengmbi uge ungwɛrhũ uga uku isaku ufuyiwe kishoo akɔ uborodi?

⁷ Àka atare uga uwuku ugbe uwu arhim hã nu umbi awe uborodi uwuku ufa, uku ushimgbɔ ru uga. Undzumu ubinkpi umèn iki iwerakpɔ, ubinkutsu Ukiristo ungwɛ itsurhi Irhuwa Iyiki Igar Utongmen, aka awea idem-Num.

⁸ Nggee umèn izek Irhowa Iyiki Igar Utong hã, ngge niba iwengge nggu uga uwuku ugbe, uga uwu amèn inyar nu iyiki ibewe, bɔr iwu uborodi ukpurukpi ushikpɔ ru uga, uborodi ukpuku usar nu idzidzerhe.

⁹ Umum iki itsengamum umbi ru ubvurmum ïge àka niba agbopumbi atsi nggu abika atoma-dak abi arhim.

¹⁰ Umum isi ïgɔrmum abi uzĩ abika atoma-dak abi upfung ukpirɛ, use abi ikpona, use avɛu, use abika adzowe igong ra agberhe. Iba iwe rimi awu ufang umbi adzeku upfunga.

¹¹ Bɔr umum itsenga umbi ïge niba agbopumbi itsi nggu uwuruwi aka anyangu itsinga awu uner uwuku udɔsa na awe ra amèn aka atoma-dak, aki ikpona, use uner uwuku udzowe igong ra agberhe, use uner uwuku ukow inyar, use uner uwuku uhwa abin, use uner uwuku uvɛu ivɛu. Niba aghambi ubingha nggu ikpũ uner ha.

¹² Awu use utsu umum itsu uvau ra abi awiya? Asi iwea abirabe aka awe abika adɔsa umbi aka itsu uvau?

¹³ Awu Unum unga itsu uvau ra abi awiya. Àka awayiwe uner amen aka abewe ru umbi.*

6

Itsu arherhe abika adɔsa

¹ Uwɔɔ ru umbi aba awea ra arherhe nggu undɔka, asi iwea ubin atsa unga akũ undɔkanga azĩ atsu uvau ra abi uzĩ aka asi iwembɔ abika adɔsa?

² Use umbi asi ihwɛngmbi ugɛ abika adɔsa umbɔ awuri itsu uvau anera ru upfung ukpire? Aba awu umbi awuri itsu uvau anera ru upfung, umbi asi imɛmbi itsu uvau abin akika aci?

³ Umbi asi ihwɛngmbi ugɛ umɛn iwuri itsu avau ru ípfu itser-Num? Nggee àka ahwɛng ugɛ umbi adẽẽ atsumbi uvau ra abin aki upfung ukpire!

⁴ Nggee, umbi aba awembi ra arherhe ikpũ akɛɛ, awu use utsu umbi anu ikũ arherhambi azĩ ra abi uzĩ aka asi iwembɔ ubin ra abika adɔsa?

⁵ Umum irherha akɛɛ ru umbi agũ atsa. Uner itsoi ashia ru umbi unga aka idẽẽ atsu uvau agbishi isisei abika adɔsa?

⁶ Bɔr nu ngge iki iwe rimi, ungwɛmbi aka isaka akũ arherhe ungwɛmbɔ azĩ iya iyiki itsu uvau, ra asu abi uzĩ aka asi iwembɔ abika adɔsa!

⁷ Arherha adɔkambi umbi iki itsu ra abi uzĩ, aka awu igbaigba ru umbi. Awu use utsu umbi asi iyeimbi uvau? Awu use utsu umbi asi ineke umbɔ aghambɔ urhambi?

* **5:13** Àka anyã ikei: Iva 17.7; 19.19; 21.21; 22.21,24; 24.7.

⁸ Nu ngge iki iwe rimi umbi nibikambi agha urha na agbambi, na ikorhuwe adakambi akere!

⁹ Umbi asi ihwengmbi uge abirabe aka asi irhikumbɔ asi ikpombɔ ukam ri Iyerhe Unum? Niba arhemmbɔ umbi, abi arhim itoma-dak use abika adzowe igang ra agberhe, use abika atoma-dak use akatsak abika arha akatsak,

¹⁰ use aveu use abi ikpona use abika afirhã ade use abika ahong inyar use abika abvuta anera na ayei abinmbɔ asi itsimbɔ ri Iyerhe Unum.

¹¹ Rimi hã abɔ ru umbi aka awe isha. Bɔr aka asorh umbi, aka atsu umbi asarmbi, Unum aka anyanga umbi awu abika arhika ri itsok Uteijee Uyesu Ukiristo nu ru Ipfu-Nummen.

Arhim itoma-dak

¹² Umbi agɔr age, <<Abemuwambɔ umum ikorhe uben ubin,>> bɔr asi iwea uben ubin uwe ru ugarh. Umbi agɔr age, <<Abemuwambɔ umum ikorhe uben ubin,>> bɔr umum isi iwemum ugãrhã ru uben ubina.

¹³ Umbi agɔr age, <<Ubingha uwu ukpu ana, ana awu aki ubingha,>> bɔr Unum awuri itsime iyor nu ubingha. Iyor ha isi iwengge iyi itoma-dak, bɔr iyor iwu iyiki itɔ itser Uteijee nu Uteijee awu uwu iyor.

¹⁴ Unum akũ ijeenga asoyiwe Uteijee ra akpe, rimi hã unga aka isoyiwa umen ikei.

¹⁵ Umbi asi ihwengmbi uge ayormbi awu agau iyor Ukiristo? Umum idẽ inyangũ agau iyor Ukiristo ikpangumum ngge nggu unggoyi? Ɔ!

¹⁶ Umbi asi ihwengmbi uge uwuruwi aka agbopi iyornga nggu unggoyi umbɔ aka awu iyora unying

nukpɔ? Itsɛng Arherhu-Num igər igɛ, <<Umbɔ ikivarhambɔ awuri iwu iyor unying.>>*

¹⁷ Bər uwuruwi aka agbopa nggu Uteijee umbɔ aka awu unying ri ipfu ru ukpɔ.

¹⁸ Aka atĩmbi arhim itoma-dak. Kishoo arhimkɛ unera iki igba ra ake ashike ri iyornga, bər unera aba agbaa ra arhim itoma-dak, uner ha asi itō itser iyiriyɛ Unum aka abee nggu iyornga.

¹⁹ Use umbi asi ihwɛngmbi ugɛ ayormbi awu aya Ipfu Isarsatangge iyiriyɛ iki iwe ru umbi, ikɛi iyiriyɛ iki idzeku Unum? Ikɛi asi iwea umbi awe ru ijee atsimbi,

²⁰ agugoi umbi nggu izɛɛ. Nggee àka adzowe imor ru Unum nggu ayormbi.

7

Ipfuna

¹ Icɛɛ umum ibee irherhe nu ubinkpi umbi aka atsɛnga umum agɛ, <<Azea unera niba apfununga.>>

² Bər itĩ irha unerwi aka asi iwea utsɛngo use utsakngo, aze ubɛn utsaknga awe ru utsɛnga, ubɛn ukutsɛrh awe ru utsaknga.

³ Ukutsak ha akorhe ubinkpi uku uměě unga akorhuwe utsɛnga, rimi hã utsɛrh ha ru utsaknga.

⁴ Utsɛrh ha ashia ri ijee iyornga bər adzowe ngge ru utsaknga. Rimi hã, utsa ha ashia ri ijee iyornga bər adzowe ngge ru utsɛnga.

⁵ Niba akɛnmbi adɔka bər abemuwe adɔka ivanga ukunjiir, ngge itsú umbi ama afɛn-Num, na

* **6:16** Àka anyã ikɛi: Ing 2.24.

abvui agbopa ikɛi utsur Ushaitan arhɛma umbi ri itsi ida ikpɔm itsimbi.

⁶ Umum isi itsukamum umbi ikpem, bɔr umum ineka umbi.

⁷ Umum ibee anera awe ru nyaka umum iki iwe. Bɔr ubɛn uner awea ri izũwāyɛ Unum aka adzowe unga, uwɔɔ awea ri iyɛɛ, uwɔɔ awea ri iyɔɔ.

⁸ Ra abirabɛ aka anasi ipfunumbɔ nu atsɛrhāpfu, umum inyā azea umbɔ niba apfunumbɔ, bɔr awe ru nyaka umum iki iwe.

⁹ Bɔr umbɔ aba asi ídēē abimumbɔ, imɛngge umbɔ apfuna. Ugba ipfuna nu ikponayɛ iki ihwa itsi unera.

¹⁰ Abirabɛ aka apfuna, umum ídzaa umbi ikpem, asi iwea umum bɔr Uteijee, awu ufang ukutsɛrh asi ígapa itsɛrh nggu utsaknga.

¹¹ Bɔr unga aba agapa nggu utsaknga, awu ufang unga asi ípfununga utsak uwɔɔ, akpurha abvui agbisha nggu utsaknga. Awu ufang utsak ha asi ítsũwũka utsɛnga.

¹² Ra abɔɔ, asi iwea Uteijee bɔr awu umum irherhe ugɛ, ungwēmɛn aba awea ru utsɛrhwi aka ashia ri imangmang, utsɛrh ha aba abeenga isei nggu unga, awu ufang unga niba awayika unga.

¹³ Ikɛi utsɛrh uwɔɔ aba awea ru utsak uwuruwi aka ashia ri imangmang, utsa ha abeenga isei nggu unga, awu ufang unga niba adzeka ru unga.

¹⁴ Ubinkutsu umum ígɔr rimi ru ukutsak uwuku usheri imangmang akpo isisar ru ubok utsɛnga, rimi hã ru ukutsɛrhwi aka ashia ri imangmang awu asarsatawɔ ru ubok utsaknga aka awe ru imangmang. Aba asi iwea rimi, awɛkacimbi asi ísarmbɔ, bɔr icɛɛ umbɔ awu asarsatambɔ.

¹⁵ Bɔr uba uwuku usheri imangmang abee ineke uner uku udɔsa ha, neke unga agau. Ra amɛn akɛɛ ha, ungwɛmɛn use unapumɛn abika adɔsa, isi iwengge ufang nu atsimbɔ. Unum ayisa umɛn isei ri ididɔɔr.

¹⁶ A utserh ha, use ungo uhwɛngo awu ungo uwuri ifɔrhe utsakngo? A utsak ha, use ungo uhwɛngo awu ungo uwuri ifɔrhe utsɛngo?

Ikpũ isisei iyi Uteijee aka abee

¹⁷ Ubɛn unera asisei iyi Uteijee aka abee nu iyi Unum aka ayisa unga aseɪ. Akɛɛ awu ikpemyɛ umum iki idzowe ri kishoo ikikɔng abika adɔsa.

¹⁸ Uwuruwi Unum aka ayisa aka awea ru usorhe? Unga niba abeenga iwe uner uwuku usheru usorhe. Unera ashia ru usorhe ri ivangyɛ Unum aka ayisa unga? Unga niba asorhunga usorhe.

¹⁹ Usorhe, use ida usorhe, asi iwea ubin. Bɔr idɔsi ikpem Arherhu-Num ngge iwu undzumu ubin.

²⁰ Ubɛn unera imɛɛngge unga awe ru nyaka unga aka awe ri ivangyɛ Unum aka ayisa unga.

²¹ Ungo uwu ugãrhã ri ivangyɛ umbɔ aka ayisa ungo? Niba ugũo ighong ungo uba udɛɛ udzekɔ ukamngo, ukorhe rimi hã.

²² Unerwi aka awu ugãrhã ri ivangyɛ Uteijee aka ayisa unga, awu uwuku ufɔn ru Uteijee. Rimi hã unerwi aka awu uwuku ufɔn ri ivangyɛ Uteijee aka ayisa unga, awu ugãrhã ru Ukiristo.

²³ Umbɔ agoi umbi nggu izɛɛ, àka niba awembi agãrhã anera.

24 Umbi angwēmēn nu anapumēn, ubēn amēnkē unera aka awerake ri ivangyē umbō aka ayisa unga, unga asei rimi hã nggu Unum.

Andaipfuna nu atsērhāpfu

25 Umbi awēdzēm nu anadzēm, umum ishimum nu ikpem iki idzek ru Uteijee, bōr umum īdzowe itsūwā ugē unerwi aka awu uner idzidzerhe ru ubok atorh Uteijee.

26 Ra ayetnum akērē icērē, umum ikaiferhkō īgē azea umbi asei ru nyaka umbi aka awe.

27 Ungo uku upfunungo? Niba uferō itsēr. Ungo unasi ipfunungo? Niba upfunungo utsēr.

28 Bōr ungo uba uku upfunungo, asi iwea arhim. Unadzēm aba apfununga, asi iwea arhim. Bōr abirabē aka apfunumbō awuri ihwambō ayetnum arherhe ri ibibek iyērē, ikēi umum ibee ivina umbi ra akērē.

29 Agben arherhamum, umbi angwēmēn nu anapumēn, īgē ivanga iwu uku ugbim, udzur icērē uzīō abika awe ra atsēr aze umbō ahweng ugē ipfunambō isi iwengge iyi ugbagbaa.

30 Abirabē aka awe ri ida amēn, asei ugē umbō ashimbō ri ida amēn, abika awe ra anggōm, asei ugē umbō ashimbō ra anggōm. Abika agoi abin asei ugē asi iweke akimbō.

31 Abika atō itser nggu abin upfung, niba atsumbō amēnmbō ra ake. Ubinkutsu upfung ukpirē uwuri imaa.

32 Umum ibee umbi aneke igū ighong. Uwuruwi aka anasi ipfununga aka isaka atsu amēnnga ra arherhe Uteijee akarhār hã, atsu Uteijee agūibēn unga.

33 Bɔr uwuruwi aka apfuna aka isaka atsu amɛnnga ra abin upfung, unga aka itsu amɛn utsɛnga agũibɛn.

34 Nu amɛnnga awuri igasha agbɛra avaa. Ukutɛrhwi aka ashia ru utsak, use unadzɛm, aka isaka atsu amɛnnga ra Arherhu Uteijee, unga abee itsu amɛnnga ru Uteijee awe asarsatake ri iyor nu ipfu. Bɔr ukutɛrhwi aka awe ru utsak, anu itsu amɛnnga ra abin upfung, unga aka itsu amɛn utsaknga agũibɛn.

35 Umum irherhe rimi ru ugarhmbi, umum isi ãkɛn umbi, umum ibee isiseimbi ize, umbi atɔ itser Uteijee utsur ubin ukɛnkpɔ umbi.

36 Unera aba awea ru ukarhnga aka amẽ ipfuna, na akaiferhkɔ ra amɛnnga abinkɛ unga aka ãkorhe asi izeke, na awea ri ikponu una hã. Imɛngge umbɔ apfuna adɔka, asi iwea arhim umbɔ apfuna.

37 Bɔr unerwi aka adẽẽ ri iferhkɔ amɛnnga, ubin ha usi iwekpɔ ufang ru unga, unga aba adẽẽ abimunga, utsɛku unga aka anyanga ra amɛnnga na akpẽẽ ipfunu una hã, uner ha akorhu ubin uku urhika ikɛi.

38 Nggee, unerwi aka apfunu ukarhnga, akorhe iyiki irhika. Unga iganga aka asi ipfununga, ngge iwu iyiki izea.

39 Ukutɛrh asi ãdzeka ri iya utsaknga uba ut-saknga anasi ikpea, bɔr unga aba akpea, unga adẽẽ apfununga uwuruwi unga aka abee, bɔr awu ufang unga apfunu uner uku udɔsu Uteijee.

40 Bɔr ri itsũwãmum, utɛrh ha awuri igũibɛn ananga, unga aba aseisa ru nyaka ha, umum iga-mum ikaiferhkɔ ãgɛ umum iwemum ri Ipfu-Num.

8

Ubingha idem agberhe

¹ Ubingha umbɔ aka adzowe idem ra agberhe, umen ihwengmen kishoo umen iwemen ri ihwihweng. Ihwihweng iki isaki ikũ iberi itsi, bɔr ibibema iki isaki idzin.

² Abirabɛ aka anyã ugɛ umbɔ ahwengmbɔ ubin, anasi ihwengmbɔ ubinkpi uku umɛɛ umbɔ ahweng.

³ Bɔr unerwi aka abemu Unum, Unum ahwenga unga.

⁴ Igha ubingha umbɔ aka adzowe ra agberhe, umen ihwengmen ugɛ ugberhe usi iwemgbɔ ubin ru upfung ukpire, ikɛi umen ihwengmen ugɛ Unum awu unying uwɔɔ ashia.

⁵ Abina arherhe ra afã nu abĩ umbɔ aki iyisa anum nu ateijee,

⁶ bɔr ru umen Unum awu unying ukpekũ. Unga awu Ute uwuruwi aka amuna abina kishoo nu umen ibɛk iwe abinga. Uteijee ikɛi awu unying ukpekũ, unga awu Uyesu Ukiristo. Ru uboknga kishoo abina aka amuna, umen ikɛi ibɛk ru uboknga.

⁷ Bɔr asi iwea uben unera aka awe ru ihwihweng iyere ha. Abɔɔ abika abayi ihwihweng agberhe akaiferhkɔ ugɛ uba umbɔ aghambɔ ubingha ukpu idem ru agberhe umbɔ awu idem ra agberhe, nu amenmbɔ aka asi ikerke, umbɔ aba aghambɔ, umbɔ agũ ugɛ umbɔ awe ra arhim.

⁸ Bɔr ubingha usi ikũna umen ukhapukpɔ ru Unum, umen ĩba isi ighamen, ubin usi idzekpɔ ru umen, ikɛi ubin usi itomukpɔ umen ĩba ighamen.

⁹ Bɔr àka angwēdzɛn, utsur ifɛrhɛ ififɔnmɓi itsu abirabɛ aka asi ikermɓɔ ri imangmang agba ra arhim.

¹⁰ Uba abirabɛ aka ashimbɔ ra amɛn aka aker anyāmbɔ ungo uwuruwi uku uwe ru ihwihwɛng, udɛɛ igha ubin ri iya ugberhe, akɛɛ asi ítsu umbɔ aghambɔ ubinkpi umbɔ aka adzowe idɛm ra agberhe?

¹¹ Nggee abirabɛ aka ashera amɛn aka aker ha, abirabɛ Ukiristo aka akpe ri itsimbɔ, awuri itsīm ri itsi ihwihwɛnggo.

¹² Uba ungo ukorhe arhim utsu abirabɛ aka ashera amɛn aka aker agū ighong, ungo uwu uner arhim ru Ukiristo.

¹³ Nggee, aba awu ubinghakpi umum iki igha uwuri itsu ungwēmɛn use unapumɛn agba ra arhim, umum isi itāimum ijuɛ ikɛi utsur umum itsu ungwēmɛn use unapumɛn agbaa ra arhim.

9

Ijee iyi ungwē itser-Yesu

¹ Umum isi iwemum uwuku ufɔn? Umum isi iwemum uner itser-Yesu? Umum isi inyāmum Uyesu Uteijeemɛn? Asi iwea ru ubok itsermum umbi aka awe abi Uteijee?

² Umum ĩba isi iwemum uner itser-Yesu ra abɔɔ, idzidzɛrhe umum iwu uner itser-Yesu ru umbi! Umbi awu utsar ugɛ umum iwu uner itser-Yesu ra asu Uteijee.

³ Ubin hā ukpi umum iki ikū ikaa itsimum ra asu abirabɛ aka abee irhusa ijeemum.

⁴ Umɛn isi iwemɛn ru ijee iyiki igha nu ihwa?

⁵ Umɛn ishimɛn ru ijee iyiki inyãngu utserh uwuku udɔsa urhɔnga nggu umɛn, ru nyaka abi itser Uyesu abɔɔ nu angwɛmbɔ Uteijee nu ikɛi Ukefa aki ikorhe?

⁶ Use awu umum nu Ubarnaba ukpekũ aka awu ufang umɛn itɔ itser iyiki ifuka atsimɛn?

⁷ Awu ungamɔ atɔ itser uner iwa afuku itsinga? Ungamɔ akau icang inebe, na asi igha ikpũrhãnge? Ungamɔ idzɛu ukpui ibũ na asi ihwa abɛ?

⁸ Umum irherhe rimi ri ifɛrhkɔ anera? Use Íkpem Umusa irherhungge rimi hã?

⁹ Itsɛng ri Íkpem Umusa igɛ, <<Niba ubvurkɔ angwĩ inak iyiki ikau irham ri ivangyɛ ngge iki ini itɔ itser iyiki isɔng abvurh.>>* Awu inak ukpekũ Unum aka abee umbɔ ifuka ngge?

¹⁰ Asi irherhunga arherhe akɛɛ nggu umɛn? Ìĩ, awu unga atsɛng akɛɛ ru umɛn, ubinkutsu abika akau na abika asar abvurh imɛngge umbɔ afosa igashi itosambɔ ra abin icang.

¹¹ Umɛn iba idoi ikpũ iyi Arherhu-Num ra amɛnmɛbi, isi imɛɛngge umɛn ibɛrh abin upfung ru umbi?

¹² Abɔɔ aba awembɔ ri ijee iyiki ikpo akɛɛ ha ru umbi, umɛn isi iwemɛn ru ijee hã inangmɛn umbɔ?

Umɛn isi ikũmɛn ijee iyɛɛ ha, bɔr umɛn ibima nggu ubɛn ubin utsur umɛn ikenmɛn Isarhe Iyiki Ize iyi Ukiristo.

¹³ Umbi asi ihwɛngmbi ugɛ abi itser ri Iya-Num akposhu ubinghambɔ umɔ? Abika adzowe idɛm-Num nu ubeu idɛm ikɛi, akpo agaumbɔ ri ivangyɛ

* **9:9** Àka anyã ikɛi: Iva 25.4.

umbɔ iki idzowe idɛm-Num?

¹⁴ Iwe rimi hã, ri ikpem Uteijee ugɛ abi itser Isarhe Iyiki Ize akpo abin aka afɛr itsũwãmbɔ ri itser Isarhe Iyiki Ize.

¹⁵ Bɔr umum isi ikũmum ijee iyɛɛ ha. Ikɛi umum isi itsɛng akɛɛ ni ifosa umbi akorhuwa umum rimi hã. Ugba umum ikpe nu umbɔ aka ikɛn umum ififirhã nggu akɛɛ ha.

¹⁶ Ivangyɛ umum iki idɛɛ idzowe Isarhe Iyiki Ize, asi iwea ubin umum iki ifirhã, ubinkutsu awu ufang umum idzowe Isarhe ha. Atorhmum, umum ĩba ikpẽmum itɔ idzowe Isarhe Iyiki Ize!

¹⁷ Umum ĩba idzowe itsimum ri idzowe Isarhe Iyiki Ize, mɔcɛ imɛngge umbɔ afai umum. Bɔr umum ĩba isi ĩbeemum idzowe Isarhe Iyiki Ize, umum ikpurhi inu ikorhu ubinkpi Unum aka adzaa umum ikorhe.

¹⁸ Umum ibee umbɔ afai umum use? Umum ibee ugbeɛmum uwe idzowe Isarhe Iyiki Ize nggu ida ififai, nu ri ikorhe rimi hã, umum ikpɛ ubinkpi uku umɛ umum ikpo ru nyaku uner uwuku udzowe Isarhe Iyiki Ize.

¹⁹ Umum ihwɛng umum isi iwemum ugãrhũ unera, umum itsu itsimum iwe ugãrhã ru ubɛn unera, ngge itsú umum igbiir anera arherhe ĩba ru Ukiristo.

²⁰ Ra abi Uyahuda umum iwe ru nyaku utsa Uyahuda, ngge itsú umum igbiir abi Uyahuda aba ru Ukiristo. Ra abirabɛ Íkpem Umusa iki iwe ru ijee ra atsimbɔ, umum iwe ru nyaku uwuruwi Íkpem hã iki iwe ru ijee ri itsinga ngge itsú umum igbiira umbɔ aba ru Ukiristo. Bɔr Íkpem ishingge ri ijee ri itsimum.

²¹ Ra abirabε aka ashimbɔ ri Íkpem umum iwe ru nyaku uwuruwi aka ashia ri Íkpem, ngge itsú umum igbiir abirabε aka ashimbɔ ri ikpem aba ru Ukiristo. Asi iwea ugε Ikpem Unum ishingge ri ijee ri itsimum, bɔr umum iwe ri Ikpem Ukiristo.

²² Ra abirabε aka asi ikermɔ, umum iwe ru nyaku uwuruwi aka ashia ri iker, umum igbiira umbɔ ĩba ru Ukiristo. Umum iwe ikpūa ri kishoo ikpū anera ngge itsú umum ima ifɔrhe abɔɔ.

²³ Umum ikorhe akεε kishoo ri itser Isarhe Iyiki Ize, ru umum ikpo ugau ri idorhngge.

²⁴ Umbi asi ihwεngmbi ugε ru inuku utser, kishoo abika atĩ utser, atĩmbɔ, bɔr awu unying ukpekū isaka akpo itosa? Àka atĩ utserkpi umbi aka ikpo itosa.

²⁵ Ubɛn uner ununuka aka isaka atsu itsinga ri imesu uver. Unga akorhe rimi abee ikpo itosayε iki isi ídārhūngge, bɔr umɛn ikorhe ni ikpo itosa iyi ugbagbaa.

²⁶ Nggee umum isi itĩmum utser ru nyaku unerwi aki itĩ ibɛm, umum isi ĩkwetū ikpoi ru nyaku uwuku ukwεr ugba.

²⁷ Ĩĩ, umum ikwεr iyormum ni itsu ngge iwu ugārĥā utsur umum ĩba idzowe isarhe ra abɔɔ imaamum, umum nibikami isi ikpomum itosa.

10

*Igbiir ato idzek ra arherhe
abi Uisrairha*

¹ Umum isi ĩbeemum umbi awe abika ida ihwεng idzidzerhe, umbi angwēɛn nu anapumɛn, agε

atokamen isha kishoo azērḥã ru uzirhẓĩ amεε ikei kishoo agar atōng ru ukau ukugōng.

² Umbō kishoo aka asorhu ubōtisima ru amεε nu ikei ru ukau ukugōng hã, ri idōsu Umusa.

³ Kishoo agha na ahwambō amē akirakε Unum aka akũ adzeka ru ubok idzeu,

⁴ ubinkutsu umbō ahwambō amē akirakε aka adzeku ifa iyiriyε iki izĩ idene umbō, ifa ha iwu Ukiristo.

⁵ Rimi hã, Unum asi igũa iben irhεε ru umbō, nggee umbō afeyiwe umbō ra arhum.

⁶ Abin akεε awu abin imesa ru umen, utsur umen itsumen amenmen ra abin aka abewe ru nyaka umbō aka akorhe.

⁷ Niba awembi abika adzowe igōng ra agberhe, ru nyaka abō ru umbō aka awe, ru nyaki itseng Arherhu-Num iki igor ugε, <<Anera ase i agha na ahwa na asok azer azer anyona.>>*

⁸ Umen niba itsĩmen ra amen aka atoma-dak, ru nyaka abō ru umbō aka akorhe, utseku anera anaka agōnga isōka ivaa na ataar akpembō ru unuma unying.

⁹ Umen niba ivirumen Ukiristo, ru nyaka abō ru umbō aka akorhe, utseku ibvui ifeyiwe umbō.

¹⁰ Umen niba ibvunmen arherhe, ru nyaka abō ru umbō aka akorhe, utseku ipfu itser-Num iyiki itsĩme iki ifeyiwe umbō.

¹¹ Abin akεε ha aka akorhe nggu umbō awe abin imesa na atseng ake nu ake agbiir atomen, ri itsuifer imimashu undankpi uku iba.

¹² Nggee, ungo uba ukaiferhkō ugε ungo udēē ukerō, ukpōm amenngo utsur ungo ugbaō igba!

* **10:7** Àka anyã ikei: Idzi 32.6.

13 Iviviri iyɔɔ ishingge iki ikpo umbi ikpurhi iwe ivivirayɛ iki iviru ubɛn unera. Unum awu uner idzidzerhe, asi íneke iviviri inangngge ik-ermbi. Bɔr umbɔ aba avirumbɔ umbi, unga awuri itsuruwanga utsĩndĩwi umbi aka ibima. Irhowa agberhe nu ubingha Uteijee.

Irhowa agberhe nu ubingha Uteijee

14 Nggee, umbi aze awerhamum, àka atĩmbi ri idɔsa agberhe.

15 Umum irherhe nggu abi itsoi, àka arhi anyã nibikambi ubinkpi umum iki irherhe.

16 Ukpɛwa ha umɛn iki ikũ ru Ubingha Uteijee ukpurukpi umɛn iki itar uwɛɛ ru Unum ru ukpɔ, ivangyɛ umɛn iki ihwa ru ukpɔ, umɛn igasha ra adzirh Ukiristo. Nu uborodi ha umɛn iki itsaka, ivangyɛ umɛn iki itãi ukpɔ, umɛn igasha ri iyor Ukiristo.

17 Ubinkutsu awu ipo uborodi unying, umɛn kishoo, nu umɛn iki iwe irherhe, umɛn iwe iyora unying, ubinkutsu umɛn igashi ipoa unying.

18 Àka arhi anyã aner Uisrairha, asi iwea abirabe iki itãi abin idɛm-Num atɔ itser ru ubeu?

19 Ude umum igɔr ugɛ idɛmyɛ umbɔ iki idzowe agberhe iwu ubin, use agberhe awu ubin?

20 Ĩĩ, umum ĩgɔr ugɛ idɛm abi uzĩ adzowe ru ípfu iki ibewe, isi iwengge ru Unum, umum isi ĩbeemum umbi awe nggu ípfu iyiki ibewe.

21 Umbi asi íhwambi ru ukpɛwa Uteijee nu ukpɛwa uwu ípfu iki ibewe ikɛi, umbi asi íghambi ubingha nu utebur Uteijee, ikɛi na agha nu iyi ípfu iyiki ibewe.

22 Umɛn ibee itsu Uteijee agũ unyẽẽ? Umɛn ikermɛn unga?

Ijee abi imangmang

23 Umbi agɔr agɛ, <<Abemuwambɔ ubɛn ubin,>> bɔr asi iwea ubɛn ubin uwe ru ugarh. Umbi agɔr agɛ, <<Abemuwambɔ ubɛn ubin,>> bɔr asi iwea ubɛn ubin uyika umbi.

24 Unera niba abeenga iyiki izenga, bɔr abee iyiki ize abɔɔ.

25 Àka atãi ubɛn ubinkpi umbɔ iki igoyiwe ra anang izɛɛ ijuɛ, niba arhusumbi use asi izea umbi atãi ngge.

26 Ubinkutsu itsɛng Arherhu-Num igɔr igɛ, <<Up-funga nu kishoo abinkɛ aka awe ru ukpɔ awe aki Uteijee.>>†

27 Abirabɛ aka asi idɔsumbɔ Ukiristo aba ay-ismbɔ umbi igha ubingha, na abeembi izizĩ, àka agha ubɛn ikpũ ubinkpi umbɔ aka idzaa umbi, niba arhusumbi ugɛ umbi awe ra arhim umbi aba aghambi.

28 Bɔr uwɔɔ aba agɔra umbi agɛ, <<Àka adzowe idɛm ra agberhe,>> niba aghambi, ngge itsú umbi akorhe iyiki ize ru uner ha aka adɛyiwa umbi, unera ashia aka ikaiferhkɔ ugɛ awu arhim.

29 Umum isi inimum irherhe ri iferhkɔmbi ugɛ umbi awe ra arhim ri ighabin, bɔr ri itsi ubinkpi uwɔɔ aka akaiferhkɔ. Awu use utsu umum igwirhuwe ififɔnmum ri itsi uner uwɔɔ aka akaiferhkɔ ugɛ awu arhim?

† 10:26 Àka anyã ikei: Amb 24.1.

³⁰ Umum iba igha ubingha ri itarwεε, awu use utsu umbɔ acayi umum ru ubinkpi umum iki igha nggu itarwεε ru Unum?

³¹ Nggee abinkε umbi aka igha use umbi aka ihwa use abinkε umbi aka ikorhe, àka akorha ake kishoo ri ikpoi Unum.

³² Àka niba atsu unera akwεr itok, abi Uyahuda, abi Uherhini use abika adɔsu Unum.

³³ Uko umum iki itēwā ibee itsu uben unera agūiben ru uben atsīndī. Umum isi ībeemum iyiki izemum bɔr iyiki ize anera arhεrhε, nggee umbɔ ama akpo ififɔrh.

11

¹ Àka amesa ru umum, ru nyaka umum iki imesa ru Ukiristo.

*Akatsεrh afɔme atsimbɔ
ri idzowe igɔng*

² Umum ikpoi umbi ri iyita umum ru uben ubin, ikɛi umbi aka akpɔm imesa ha uku kpengkpeng ru nyaka umum iki īdzaa umbi.

³ Bɔr umum ibee umbi ahwεng ugε Ukiristo unga awu itsi uben unera, ukutsa ikɛi unga awu itsi utsēnga, Unum unga awu itsi Ukiristo.

⁴ Uben ukutsa aka ifen-Num use isɔm Arherhu-Num na atsim ubin ri itsinga, adzowe atsa ri itsinga.

⁵ Bɔr uben ukutεrh aka ifen-Num use isɔm Arherhu-Num na asi ibowpa ubin ri itsinga, adzowe atsa ri itsinga, iwe ru nyaka unga aka ikone igwar itsinga.

⁶ Uba ukutsɛrh asi íbowpa itsinga, unga akone igwar itsinga, bɔr uba awu ubin atsa ukutsɛrh aka ikone itsinga, unga abow ubin atsire igwarnga.

⁷ Isi imēngge ukutsak atsire itsinga, unga aka awu uzirhẓī nu idɛyiwe ikpikpoi Unum, bɔr ukutsɛrh awu ikpikpoi ukutsak.

⁸ Ukutsak asi idzeka ri iyor ukutsɛrh, bɔr ukutsɛrh adzeki iyor ukutsa,

⁹ ikɛi asi imunumbɔ ukutsak ru ukutsɛrh, bɔr amunu ukutsɛrh ru ukutsak.

¹⁰ Akɛɛ ha atsu, awu ufang ukutsɛrh ha abow itsinga awe ru utsar ijee ri itsinga, ubinkutsu ípfu itser-Num izɛrhungge unga.

¹¹ Ru Uteijee, ukutsɛrh asi ígapa ukam nggu ut-saka, ikɛi ukutsak asi ígapa ukam nggu utsēnga.

¹² Ru nyaku ukutsɛrh aka adzeku ukutsak, rimi hã awu ukutsɛrh amar ukutsak. Bɔr ubɛn ubina udzeku Unum.

¹³ Åka arhi anyã. Azea ukutsɛrh afɛn-Num asi íbowpa ubin ni itsinga?

¹⁴ Ubɛn unera asi ihwɛnga ugɛ ukutsak aba aneke igwar itsinga ikpusha na asi ikonuka, awu ubin atsa ru unga,

¹⁵ bɔr ukutsɛrh aba awe ru igwar iki ider, iwe ubin imor ru unga? Adzowe unga igwar iyiki ider ngge itsire itsinga.

¹⁶ Unera aba abeenga uning ra akɛɛ ha, umɛn isi ihwɛngmɛn agbeyi akɔɔ, rimi hã ikɛi use ru ikikəng abika adɔsu Unum.

Ubingha Uteijee

¹⁷ Ra arherhe akɛ umum iki ibee irherhe, isi ikpoishũ umbi, ubinkutsu ikikəngmbi ikorhe iyiki ibewe inangge iyiki ize.

18 Aki inggbaashia, umum igũ ugε uben ivang umbi aki ikang iyi ididɔsa, igigau iwe ru umbi, umum iwemum ri imangmang ra arherhe ha.

19 Awu ufang igigau iwe ru ngge idεyiwe uwuku-song ru umbi adẽẽ ahweng ubinkpi Unum aka abee.

20 Uben ivangyε umbi aki ikang, asi iwea Ubingha Uteijee umbi iki igha,

21 umbi aki igha, uben unera asi idzεupa undaka. Uwɔɔ nggu imerh, uwɔɔ ahwa afĩrhã.

22 Umbi ashimbi ra ayakε umbi aka igha na ahwa umɔ? Use umbi akwεete abika adɔsu Unum na ayεei abirabε aka ashimbɔ ru ubin? Umum igɔr uguse nggu umbi? Iwuri ikpoi umbi ra akεε ha? Ì'ĩ, ishingge!

Ingwẽ igha ubingha Uteijee

23 Ubinkpi umum iki iyεi ru Uteijee awu ubin hã umum iki idzaa umbi. Uteijee Uyesu anyangu uborodi, ru untsuukpi umbɔ aka agha adaknga.

24 Ri ivangyε unga aka atar uwεε, unga abvũ ukpɔ na agε, <<Uwεε awu iyormum, iki iwu iyimbi, àka akorhe rimi ri iyita umum.>>

25 Ru nyaka ha, amaa ighigha, unga anyangu ukpewa ha agε, <<Ukpewa uwurε uwu ibibemuwe-Num iki ifa ra adzirhmum, àka ikorhe rimi, ivangyε umbi aka ihwa ri iyita umum.>>

26 Uben ivang umbi aka itãi uborodi ukpirε na ahwa ru ukpewa uwurε, umbi adũwã akpe Uteijee utseku unga aka iba.

27 Nggee, uben unera uwuku utãi uborodi ha use unga ahwa ru ukpewa Uteijee ru ida imimẽ, unga agba uvau arhim ri iyor nu adzirh Uteijee nukpɔ.

²⁸ Imēngge unera amei itsinga na adərha atāi uborodi ha na ahwa ru ukpewa ha.

²⁹ Uben unera aka atāi na ahwa ru ukpewa ha ri ida ihwihweng imor iyor Uteijee atāi na ahwa uvau ri itsinga.

³⁰ Ngge itsu irhembı ashimbɔ ri iker na aghong iyor, irhe abɔɔ ru umbi aka akpembɔ.

³¹ Bɔr umen ĩba imeimen atsimen, umen isi ingbamen ru uvau ufai.

³² Aba awu Uteijee atsu uvaumen, umen iki ikpomen imesa amen nukpɔ ngge itsú umbɔ asi ĩtsĩmkumbɔ umen nggu upfunga.

³³ Nggee, umbi angwēmen nu anapumen, umbi aba akɔngmbi igħa ubingħa, umbi adzεu adɔka.

³⁴ Uwɔɔ aba agū imerħ, unga agha ubingħa ri iya, ngge iwe uge ikikɔngmbi isi ĩkũwāngge umbi uvau.

Ru umum ĩba ĩbamum, umum iwuri imesuwa-mum abina akɔɔ.

12

Ízũwã Ipfu-Num

¹ Ri itsi ízũwã iyi Ipfu-Num, umbi angwēmen nu anapumen, umum isi ĩbeemum umbi asheri ihwihweng.

² Umbi ahwengmbi ri ivangye umbi aka awe ru uzĩ, umbɔ arhem umbi atsĩmbi idɔsa agberheke aka asi idēē arherhuke arherhe.

³ Nggee umum ibee umbi ahweng uge unera ashia uwuruwi Ipfu-Num iki itsu unga agɔr age, <<Uyesu awu ikponum!>> Ikēi unera asi idēē agɔra age, <<Uyesu awu Uteijee,>> awu Ipfu Isarsa-tangge itsu unga agɔr.

⁴ Ízũwã íwiwengge, b̃r Ipfu-Num unying iki isaki idzowe ngge.

⁵ Atsĩndĩ itser awuweke, b̃r Uteijee awu unying um̃n iki itõwe.

⁶ Ítser iwiwengge b̃r Unum unying unga aka isaka adzowe ub̃n unera ijee iyiki itõõ.

⁷ Unum aka adzowuka ub̃n unera Ipfunga, ngge itsú um̃n iyike ad̃ka.

⁸ Uw̃ Uw̃ Ipfu-Num idzowe unga izũwã imesuwe itsoi, uw̃ Ipfu-Num idzowe unga izũwã imesuwe ihwihweng.

⁹ Uw̃ ik̃i Ipfu-Num idzowe unga izũwã imang-mang, uw̃ Ipfu-Num idzowe unga izũwã iyiki ikerhuwe anera.

¹⁰ Uw̃ Ipfu-Num idzowe unga izũwã ijee ikorha abin idzeu, uw̃ ik̃i is̃m Arherhu-Num, uw̃ ihweng ikpũ ípfu iki iwiwengge, uw̃ arherha arherhe ri ikpũ idũ, uw̃ ihweng agben arherhe ha anera aki irherhe ru Ipfu-Num.

¹¹ Kishoo ak̃̃ ha awu itser Ipfu-Num unying ikorha ake, unga agashuwe ru ub̃n unera ri ibibeeangge.

Iyora unying iwe nggu agau arherhe

¹² Iyor unera iwu unying, b̃r iwe ru ugau arherhe. Agau iyor ha agbopa awu iyora unying. Nggee iwe rimi nggu Ukiristo.

¹³ Um̃n kishoo akorhuwa um̃n ub̃tisima ri Ipfu-Num unying uzĩ ri iyora unying, abi Uyahuda use atsen abi Uyahuda, use ag̃r̃h̃ use abika af̃n, kishoo atsu um̃n ihwa ri Ipfu-Num unying.

¹⁴ Iyor isi iwengge ugapa unying, iwu ra agapa arherhe.

15 Uba adak awuri igər ugε, <<Umum isi iwe-mum abok, ngge itsu umum isi iwemum ugau iyor,>> akεε asi íkεnke ukpɔ iwe ugau iyor.

16 Nu uto aba ugər ugε, <<Umum isi iwemum usu, ngge itsu umum isi iwemum ugau iyor,>> akεε asi íkεnke ukpɔ iwe agau iyor.

17 Uba iyor kishoo iwu usu, ngge ikũ use igũ? Uba iyor kishoo iwu uto, ngge ikũ use inui inuk?

18 Bər idzidzerhe Unum agbisha uben ugapa ri iyor ru nyaka unga aka abee.

19 Uba iyor iwu ugapa unying, iyor iwerεngge?

20 Ngge iki iwe agapa arherhe, bər iyora unying.

21 Usu usi ígərkpɔ ubok ugε, <<Umum isi íbeemum ungo!>> Nu itsi isi ígərke adak ugε, <<Umum isi íbeemum umbi!>>

22 Rimi hã, agau iyor akirake aka asi ikerke, ake awe ru undzumu ugarh.

23 Agau iyor akirake umen iki ikaiferhkɔ ugε asi iweke ru ugarh atsĩke agau akɔɔ, umen iki isaki itomuwe imor ra ake. Nu agau akirake aka asi izeke anera anyã, umen ingwēdzɛn ni ifome ake.

24 Agau iyormen akirake aka amē anera anyã, umen isi ikorhukumen ake ubin. Bər awu Unum unga agbishi iyor, atsu agauke aka ashike ru ugarh ake uwu undzumunga.

25 Utsur igigau iwengge ri iyor, bər uben ugau unyangu udɔkakpɔ icaica.

26 Ugau ukpɔɔ uba ugũ ighong, kishoo agau ha agũ ighong nggu ukpɔ, ugau ukpɔɔ uba ukpukpoi kishoo agom anggom nggu ukpɔ.

27 Umbi awu iyor Ukiristo, nu uben unera ru umbi awu ugau iyornga.

28 Ra abika adɔsa Unum agbaashia atsũ abi itser Uyesu, uvaa abika asɔm Arherhu-Num, untaar abika umumesuwe, mɔcɛ abika atɔ itser idzeu, ikɛi abika awe ru izũwã ikikerhuwe, nu abika ayike adɔka, nu abika arhi itser abika adɔsa, nu ikɛi abika arherha arherhe ikpũ idũ.

29 Awu anera kishoo awu abi itser Uyesu? Awu anera kishoo awu abika asɔm Arherhu-Num? Awu anera kishoo awu abika amesuwe? Awu anera kishoo atɔ itser idzeu?

30 Awu anera kishoo awe ru izũwã ikikerhuwe? Awu anera kishoo arherhe idũ iyɔɔ? Use awu anera kishoo ahwɛng agbena?

31 Bɔr àka akponi iyɛi izũwã iyiki igɔngnga.

Icɛɛ umum iwuri idɛyiwamum umbi utsĩndĩ uwuku uzea.

13

Ibibema

1 Uba umum irherhe idũ anera nu iyi ípfu itser-Num, bɔr ishimum ru ibibema, umum iwu ru nyaku urhuheng uwuku uwe ru irhak ukpekũ, use unggang uwuku uwe ru irhak.

2 Uba umum iwemum ri izũwã iyiki isɔm Arherhu-Num, ikɛi iyiki ihwɛng abinkɛ aka awɔk kishoo, ikɛi umum iwemum ri ihwihwɛng kishoo, use umum iwemum ri imangmang iyiki igɔpuwe ígũ, bɔr ishimum ri ibibema umum isi iwemum ubin.

3 Uba umum idzowe abinkɛ umum iki iwe ra ake kishoo ra atsũwã, ni idzowe itsimum ri itɔ itser iyiki ighong ru umum ifĩrhã, bɔr umum ishimum ri ibibema, umum isi ighamum ubin.

⁴ Ibibema iwu idɔngamɛn, ibibema iwu inna. Ishingge ru unyẽẽ, ishingge ri ibemitsi, use ififĩrhã.

⁵ Ishingge ri ingba, isi ibemungge itsingge, isi ifẽrhũngge igũ avɔm, isi ikpɔmngge uvau ra amɛn.

⁶ Ibibema isi igũngge ibɛn ibewe bɔr igũibɛn idzidzɛrhe.

⁷ Ubɛn ivang, ngge ivina, ubɛn ivang, ngge iwe ru imangmang, ubɛn ivang, ngge ififosa, ubɛn ivang, ngge ibima.

⁸ Ibibema isi ímaangge. Bɔr isɔm Arherhu-Num iwuri imaangge, idũ ikɛi iwuri igwirngge, idzursu ikɛi iwuri imaangge.

⁹ Umɛn ihwɛng agbɛgbɛra ni isɔm Arherhu-Num agbɛgbɛra,

¹⁰ bɔr ivangyɛ undzumu ihwihwɛng iki iba, agbɛra awuri igwir.

¹¹ Ivangyɛ umum iki iwe uwɛkuci, umum irherhe ru nyaku uwɛkuci, ikaiferhkɔ ru nyaku uwɛkuci. Ivangyɛ umum iki iwe unera, umum inekukũ amɛn ingwɛnci ra andzing.

¹² Icɛɛ umɛn inyã uzirhzĩ ru nyaki irhi, ru unum hã umɛn iwuri inyãmɛn nggu asumɛn. Icɛɛ umum ihwɛng ugɛra, umum iwuri ihwɛng undzumunga, ru nyaka umbɔ aka ahwɛng umum.

¹³ Icɛɛ, imangmang, nu ifosa, nu ibibema iki itatake aweke, bɔr uwuku ugɔnga kishoo ra akɛɛ awu ibibema.

14

Ízũwã isɔm Arherhu-Num nu irhɛm

¹ Åka adɔsa atsĩndĩ ibibema na akponi ízũwã iyi Ipfu-Num, undzumunga izũwã isɔm Arherhu-Num.

² Ubɛn unera uwuku ukũ irhɛm arherhe arherhe, asi irherhuka ra anera, arherhewe Unum. Idzidzerhe anera asi ihwɛngmbɔ ubinkpi unga aka arherhe, unga anu irherhe abin aka awɔk ri ijee Ipfu.

³ Bɔr uwuruwi aka asɔm Arherhu-Num ra anera, adzin umbɔ, afituwe umbɔ na adzowe umbɔ ikeramɛn.

⁴ Uner uwuku urherhe irhɛm idũ adzin itsinga, bɔr uner uwuku usɔm Arherhu-Num adzin abika adɔsa.

⁵ Umum ibee umbi kishoo arherhi irhɛm idũ iyɔɔ, bɔr ugba umbi asɔm Arherhu-Num anang. Uwuruwi aka asɔm Arherhu-Num ananga uwuku urherha arherhe ri idũ iyɔɔ. Bɔr uwɔɔ aba asɔma agbena, ngge itsú abika adɔsa ama adzin, ni itsu ngge iwu icaica nggu isɔm Arherhu-Num.

⁶ Umbi ungwɛmɛn nu anapumɛn, umum ĩba iba ru umbi irherhuwa umbi irhɛm idũ iyikise, izea iwu use ru umbi? Akpurha awe azezerawɔ ru umbi umum ĩba idɛyiwa umbi ubinkpi Unum aka adeyiwa umum use ikũwã umbi ihwihwɛng use isɔm Arherhu-Num use irhɛmyɛ iki imesuwa umbi?

⁷ Uko irhak abin aka abar aka ashike ru urhɛ, ugɛɛ userhuwa use igbɔm írhak, ngge iba isi idzengge, unera akorha aguse na ahwɛng ubom hã?

⁸ Ikei, irhak utsom uba isi idzengge uku kpengkpeng, ungamɔ awuri igbisha abin iwa?

⁹ Iwu rimi hã nggu umbi. Umbi aba asi irherhe irhɛma idzengge ri idũyɛ umbɔ aka ihwɛng, unera awuri ikorha aguse na ahwɛng ubin umbi aka arherhe? Umbi awuri irherhuwe ugba.

¹⁰ Ikpū irhēm arherhe iwengge ru upfung, rimi hā uben urhema uwekpō ra agbenke.

¹¹ Umum iba isi ihwengmum agben urhēm arherhe uwōō aka arherhe, umum iwu utsen ru uner uku urherha ha, nu unga awu utsen ru umum.

¹² Ngge iwe rimi nggu umbi. Umbi aka akponi izūwā iyi Ipfu-Num, āka adzowe itsimbi ri izūwāyε iki idzin abika adōsa.

¹³ Uben unera aka arherha arherhe ri irhēm idū iyōō afen-Num ayike unga adēē asōm agben arherhanga aka arherhe.

¹⁴ Umum ĩba ifen-Num ri irhēm idū iyōō, awu ipfumum ifen-Num, bōr amēnmum asi ihwengke.

¹⁵ Nggee umum ikorhu uguse? Umum ifen-Num ri ipfumum, bōr umum ifen-Num ra amēnmum ikēi. Umum iwuri itsū ubom ri ipfumum, bōr umum iwuri itsū ubom ra amēnmum ikēi.

¹⁶ Ungo uba utar uwεε ru Unum ri ipfu, unerwi aka anu igosha ungo asi igūa idū hā, awuri ikorha aguse na agōr agε, <<Iwerimi>> ri itarwεε ha ungo uku utar, unga aba asi ihwenga ubinkpi ungo uku urherhe?

¹⁷ Ungo udēē itarwεε ru Unum akarhār hā, bōr uner uwōō asi ĩkpoa idzidzin ra ake.

¹⁸ Umum itarwεε ru Unum ĩge umum irherhi irhēm idū iyōō inang umbi kishoo.

¹⁹ Bōr ri ikikōng abika adōsa, aze umum irherhe irhema itōō anera aka ahweng agbena, nu umum iki irherhe irhēm anaka agōnga usōka ri idūyε anera aka amōrmbō agbena.

²⁰ Umbi angwēmēn nu anapumēn, aka neke ikaiferhkō ugεε awεkaci. Āka awe abika asheru

uvau ru nyaka írheng ubok, b̄or ri iferhk̄ombi, aka awe akakũ.

²¹ Íkpem iḡor iḡe,
 <<Umum iwuri ikũ anera abika arherhe irh̄em idũ
 atsen
 nu angwĩ anera ra abĩ ak̄o
 irherha arherhe nggu anera ab̄eε,
 b̄or rimi h̄a umb̄o asi íkpemb̄o ato ru umum,>>*
 Uteijee unga aḡor.

²² Irh̄em idũ iȳo isi iwengge atsar ra abika ad̄osa
 b̄or ra abika asheri idid̄osa. B̄or is̄m Arherhu-
 Num iwu iyi abika ad̄osa, isi iwengge iyi abika
 asheri idid̄osa.

²³ Nggee uba abika ad̄osa ak̄ong nu ub̄en unera
 arherhe arherhe nggu irh̄em idũ iȳo, ab̄o aka
 asi ihw̄engmb̄o use abika asheri idid̄osa ats̄iw̄ã, asi
 íḡormb̄o uḡe umbi azh̄amu ukpong?

²⁴ B̄or uner uw̄o uwuku usheri idid̄osa, use
 uw̄o aka asi ihw̄enga ats̄iw̄ã nu anera kishoo ad̄ẽ
 is̄m Arherhu-Num, unga awuri ibemunga uḡe
 unga awu ra arhim ik̄ei awuri itsumb̄o unga uvau
 ra ake kishoo.

²⁵ Abink̄e aka awoyi ra am̄enna adzeka ra
 awiya. Nggee unga aka agba anu na adzowe iḡong
 ru Unum aḡe, <<Idzid̄erhe Unum awea ru umbi!
 >>

Adzowe iḡong iki im̄

²⁶ Um̄en iḡor iguse, umbi angw̄em̄en nu ana-
 pum̄en? Ivangye umbi aka ik̄ong ananga unying,
 ub̄en unera awea ru ubom, use irh̄em arherhe,
 uw̄o irhi. Uw̄o arherhe ri irh̄em idũ iȳo, uw̄o

* **14:21** Àka anyã ik̄ei: Uish 28.11,12.

ikei isəm agbena. Kishoo abina akεε akika adzin ididasa.

²⁷ Uba inera abee irherhe irhem idū iyoo, awu ufang unera unying use ivaa use itaar arherhe unying anying. Awu ufang uwoo ikei asəm agbena.

²⁸ Uner uwuku usəm agbena aba ashia, uwuku urherhe ha anu ukutata ri ikikong abika adasa, na arherha arherhe nggu itsinga nu Unum.

²⁹ Abika asəm Arherhu-Num ivaa use itaar aba arherha arherhe, aboo angwēdzēn na amei ubinkpi umbō aka arherhe.

³⁰ Unum aba asəmuka uwoo aka akhapa umō agbena, uwu inggbaashia anu ukutata.

³¹ Umbi kishoo adēē asəmmbi Arherhu-Num unying anying, utseku uben unera amesu ubin uben unera akpo ififita.

³² Uner uwuku usəm Arherhu-Num unga adēē akorhunga ake ri ivanga uku kpengkpeng.

³³ Unum asi iwea Unum uwuku ukū idzidzuna aba, bōr unga awu uwuku ukūwā ididoo.

Ru ikikong abika adasa kishoo,

³⁴ akatsērh anu ukutata ra ateu ikikong abika adasa. Ashimbō ri ijee iyiki irherha arherhe, awu ufang umbō adasa ru nyaki Íkpem Umusa iki agor.

³⁵ Umbō aba abee ihweng ubin ukpoo, umbō arhusa atsakmbō ri iya, ubinkutsu awu ubina atsa ukutsērh arherha arherhe ri ikikong abika adasa.

³⁶ Use awu ra atsimbi Arherhu-Num aka atsai? Use awu umbi ukpekū ake aka aba atsī?

³⁷ Unera aba akaiferhkō ugε unga awu uner uwuku usəm Arherhu-Num, use unga awe ru izūwā iyoo iyi Ipfu-Num, unga ahweng ugε abin hā umum iki itseng awu arherhe Uteijee aka atsu.

³⁸ Unerwi aka akpěě irhi akere ha, unga nibikanga awuri ikpěmbọ unga.

³⁹ Nggee, umbi angwěmēn nu anapumēn, aka akponi isom Arherhu-Num, na niba akenmbi anera irherha arherhe ri irhem idũ iyikise.

⁴⁰ Bọr aka akorhe uben abina ru nyaka ngge iki imē unying anying ri ivanga uku kpengkpeng.

15

Isisok Ukiristo ra akpe

¹ Umbi angwěmēn nu anapumēn, umum ibee iyituwa umbi Isarhe Iyiki Izeyē umum iki ideyiwa umbi, umbi aka ayēi na aděě aker ra ake.

² Awu ri Isarhe Iyiki Ize iyere umbi aka akpo ififorh, umbi aba akpommmbi arherhake umum iki isoma umbi. Iba isi iwengge rimi, imangmangmbi iwu ibem.

³ Ubinkpi umum iki iyēi umum idzaa umbi ukpọ uwe ru ugarh akarhārā, ĩge Ukiristo akpe ra arhimmen ru nyaki itseng Arherhu-Num,

⁴ adzake unga, na asoyiwe unga ru unum untaar ru nyaki itseng Arherhu-Num,

⁵ na adzekanga ru Ubitru, nu ikēi ru abi itser Uyesu usokdūmen.

⁶ Akere aka amaa, unga adzeka ra abika adosa, abirabe aka anangmbọ anaka atōō ivanga unying. Irhembọ ikēi awu umọ uba utsi icere, bọr abọọ aka akpembọ.

⁷ Mọce unga adzeka ru Uyaku, umọ ikēi ru kishoo abi itser Uyesu.

⁸ Ri imimasha kishoo, unga adzeka ru umum, nu umum iki iwe ru nyaku unerwi umbọ aka amar ri ivangye iki isi imēngge.

⁹ Awu umum iwu uku ucia ra abi itser Uyesu, isi imēngge umbō ayisa umum uner itser Uyesu, ubinkutsu umum idzowukū uver ra abika adōsu Unum.

¹⁰ Bōr imimutu Unum itsu umum iwe uner itser-Yesu, ikēi imimutayε unga aka akorhuwa umum isi iwengge ibēm. Ī'Ī, umum itō itser inangmum uben abi itser Uyesu, rimi hā asi iwea umum, bōr awu imimutu Unum iki iwe nggu umum.

¹¹ Nggee, uko awu umum idzowe isarhe use umbō, isarhamen iwu ubina unying, nu ubin umbi aka adzowe imangmang.

Isisok ra akpe

¹² Bōr umen ĩba idzowe isarhe isisok Ukiristo ra akpe, awu use utsu abōō ru umbi anu igar ugε isok ra akpe ishingge?

¹³ Uba isok ra akpe ishingge, Ukiristo asi isok ra akpe nukpō.

¹⁴ Ukiristo aba asi isoka ra akpe, idzowe isarhamen iwu ibēm nukpō, imangmangmbi ikēi iwu ibēm.

¹⁵ Inangngge rimi, Ukiristo aba asi isoka ra akpe, umen idzowe ideka igberangwī ru Unum, ubinkutsu umen idzowukumen ideka ru Unum ugε unga asoyiwe Ukiristo ra akpe, unerwi unga aka asi isoyika, uba awu idzidzerhe, isok ra akpe ishingge.

¹⁶ Isok ra akpe iba ishingge, asi isoyikumbō Ukiristo nukpō.

¹⁷ Ikēi aba asi isoyikumbō Ukiristo, imangmangmbi iwu ibēm, utseku icεε ikēi umbi awu ra arhimmbi.

¹⁸ Mɔcɛ abirabɛ aka akpe ru ubok iwerhɛ nggu Ukiristo, umbɔ aka atsĩmbɔ nukpɔ.

¹⁹ Uba ifosamɛn ru Ukiristo iwe ri ibibɛk iyɛɛ ukpekũ, umɛn inangmɛn ubɛn unera iwe abin atorh.

²⁰ Bɔr awu idzidzɛrhe asoyikumbɔ Ukiristo ra akpe. Unga awu ugbaashi uwuku usok ra akpe ra abirabɛ aka akpe.

²¹ Ugɛ akpe aka atsĩwã ru ubok unera unying, rimi hã isok ra akpe iba ru ubok unera unying.

²² Ugɛ ru ubok Uadamu anera kishoo aka akpeyi, rimi hã umbɔ aka isoyiwe umbɔ kishoo ru ubok Ukiristo.

²³ Bɔr awuri isoyiwe ubɛn unera ri ivangnga. Ukiristo awuri igbaashia asok, mɔcɛ ivangyɛ unga aka iba awuri isoyiwe abika awe abinga.

²⁴ Mɔcɛ isok upfung iki iba, ivangyɛ unga aka ibvui adzowe Iyɛrhe ru Utɛ Unum, ivangyɛ unga aka isituwe ubɛn iyɛrhe nu ijee, nu abi ijee.

²⁵ Awu ufang Ukiristo awu uyɛrhe utɛku unga aka itsu anggamtsaknga kishoo ra andaidaknga.

²⁶ Unggamtsak uwu imaataka umbɔ aka itsĩme awu akpe.

²⁷ Itsɛng Arherhu-Num igɔr igɛ, <<Unum atsuke abina kishoo ru andaidaknga.>>* Anangke ngge iki igɔr ugɛ, <<Ubɛn ubin aka atsuke ra andaidaknga,>> akɛɛ awu ra awiya nukpɔ ugɛ asi itomumbɔ Unum nibikanga, aka atsuke abina ru ubok Ukiristo.

²⁸ Ivangyɛ unga aka imaa ikorha akɛɛ ha, mɔcɛ Ungwɛ hã aka isei ru ubok Unum aka atsuke abina

* **15:27** Àka anyã ikɛi: Amb 8.6.

kishoo ru uboknga, nggee Unum unga awu abina kishoo.

²⁹ Isok ra akpe iba ishingge, aborɔ umbɔ aka asorhuwe umbɔ ubɔtisima ri itsi abika akpe, awuri ikorha aguse? Uba abika akpe asi ísokmbɔ ra akpe, awu use utsu anera asorhu ubɔtisima?

³⁰ Ru umɛn, awu use utsu umɛn itsu atsimɛn ru ubin iwei ubɛn ivang?

³¹ Umum inyã akpe ubɛn unuma, idzidzerhe umbi angwɛmɛn nu anapumɛn ru nyaka ngge iki iwe idzidzerhe ugɛ umum ifĩrhã umbi ru Ukiristo Uyesu Uteijeemɛn.

³² Umum iba ivoivoi nggu abi Uafisa aka awe ru nyaka íjuɛ arhum iyiki ibewe, ni iwu ifosa iyi anera ukpekũ, umum iwuri ikpo use? Abika akpe aba asi ísokmbɔ,

<<Umɛn igha ni ihwa,
udã umɛn ikpe.>>†

³³ Àka niba neke umbɔ arhemmbɔ umbi. Isei nggu abika abewe abi amɛn aka atãrhã aka isaka adzunuwe abika arhika.

³⁴ Àka abvui aba ra amɛnmɛbi, na aneke itsĩ ra arhim, abɔɔ ru umbi amɔrmɔ Unum. Umum irherhe rimi ru umbi agũ atsa.

Isisok iyor

³⁵ Bɔr uner uwɔɔ awuri irhusa agɛ, <<Akorha aguse na asoyiwe abika akpe? Awuri ikũ iyor iyikisong adzeka?>>

³⁶ A ugugge! Ikpũ abin ungo uku udoi, ngge iwuri ikpe ni idɔrhĩ imɛr.

† 15:32 Àka anyã ikei: Uish 22.13.

³⁷ Ivangyε umbi aka adoi, umbi asi idoimbi iyoryε ngge iki iwe, b̄or awu ikpũ ukpekũ. Ru nyaki ishaa uarhkama use ishaa abin ak̄o.

³⁸ B̄or Unum aka isaka adzowe ngge iyoryε unga aka abee, nu ub̄en ikpũ ishaa unga aki isaka adzowe iyorngge.

³⁹ Iyor isi iwengge ubina unying kishoo. Anera awemb̄o ri ikpũ ayormb̄o, ijuε iya nu ikpũngge, anunu nu ikpũke, ab̄erh ik̄ei ni ikpũke.

⁴⁰ Ayor aki af̄a aweke, ik̄ei ayor aki ab̄i aweke, b̄or irhirhang ayor aki af̄a awuweke nggu irhirhang ayor aki ab̄i.

⁴¹ Isha unum iwe ru ikpũ irhirhangngge, uf̄e uwe ri ikpũ irhirhangmgb̄o, idz̄eer iwe ru ikpũ irhirhangngge, ik̄ei ub̄en idz̄eer irhirhangngge iwiwengge nggu iȳo.

⁴² Iwe rimi h̄a nggu isok ra akpe. Iyoryε umb̄o aka adoi iki isaki iv̄ōōngge, iyor ha umb̄o iki isoyiwe ngge isi isaki iv̄ōōngge.

⁴³ Aka isaka adoi ngge ri ida ikpikpoi, aka isaka asoyiwe ngge ri ikpikpoi. Aka isaka adoi ngge ri isheri ijee, aka isaka asoyiwe ngge ri ijee.

⁴⁴ Aka isaka adoi ngge ru nyaki iyoryε iki ikpe. Aka isaka asoyiwe ngge ru nyaki iyoryε iki isi ikpengge ugbagbaa.

Iyoryε iki ikpe iba iwengge, m̄oε iyoryε iki isi ikpengge ugbagbaa iwengge.

⁴⁵ Its̄eng Arherhu-Num iḡor iḡe, <<Uner uwu inggbaashia Uadamu awe uner uwu urh̄e.>>‡ Ukiristo unga awu Uadamu uwu imaataka, awe ru iyoryε iki isi ikpengge na adzowe urh̄e.

‡ 15:45 Aka anȳa ik̄ei: Ing 2.7.

⁴⁶ Iyor ha iki isi íkpengge asi iwea ngge igbaashia iba, b̃ar iyorye iki íkpengge igbaashia iba, m̃ace iyorye iki isi íkpengge id̃arhi iba.

⁴⁷ Uner uwu inggbaashia awu uzurhu abĩ. Uner uwu uvaa adzeka afã.

⁴⁸ Abi upfung awe ru nyaku uwu ha umb̃o aka amuna nggu uzurhu. Abi afã awe ru nyaku uwu-ruwi aka adzeka afã.

⁴⁹ Ru nyaka um̃en iki iwe usaka uwu uner upfung hã, rimi hã ik̃ei um̃en iwuri iwe usaka uwu uner afã hã.

⁵⁰ Umum id̃eyiwa umbi, umbi angw̃em̃en nu anapum̃en, ingge iyor nu adzirh asi id̃ẽẽ akpoke ukam Iyerhe Unum, use uwuku uṽõ agha ukam uwuruwi aka asi íṽõõ.

⁵¹ Aka akpeto, umum id̃eyiwa umbi iwiw̃ak ubin ukp̃õ! Um̃en kishoo isi íkpem̃en, b̃ar um̃en kishoo awuri ifaruwe ayorm̃en,

⁵² kanying, ug̃ee ri ipisa asu, ri igũ irhak utsom ukpuku umumasha. Awuri ibar utsom asoyiwe abika akpe na ayork̃e aka asi íkpeke, ik̃ei awuri ifaruwe ayorm̃en.

⁵³ Awu ufang, iyor iyiki iṽõ atsim itsingge iyor iyiki ishe iviṽõõ hã, nu ikpikpe ik̃ei itsim uwuku ushe ikpikpe ha.

⁵⁴ Ivangye iyor iyiki iṽõ iki itsim itsingge iyor iyiki ishe iviṽõõ hã, iyor iyiki ikpe ik̃ei atsim iyor iyiki ishe ikpikpe ha, m̃ace arherhe ha umb̃o aka atseng ra Arherhu-Num awuri itsuaferke age,
<<Aka unguwukumb̃o akpe,
aka anangmb̃o ake.>>§

⁵⁵ <<A akpe, ininangngo iwer̃engge?

§ 15:54 Àka anyã ik̃ei: Uish 25.8.

Ungo akpe unggumango uwerεmgbɔ?>>*

⁵⁶ Arhim ake awu ungguma akpe, ijee arhim awu Íkpem.

⁵⁷ Bɔr umεn itarwεε ru Unum! Unga iki idzaa umεn ininang ru ubok Uteijeemεn Uyesu Ukiristo.

⁵⁸ Nggee, umbi aze angwεmεn nu anapumεn aka adεε aker. Niba neke ubin ugɔpukpɔ umbi. Ubεn ivang aka adzowe atsimbi kishoo ri itser Uteijee, ubinkutsu umbi ahwεngmbi ayetnummbi ru Uteijee asi íweke ibεm.

16

Izũwã iyiki iyike abika adɔsa

¹ Ra arherhe izũwã iyiki iyike abika adɔsa, àka akorhe ru nyaka umum iki itsuke abika adɔsa ru Ugarhatiya aki ikorhe.

² Ubεn unum ukpu inggbaashia ri inuma utɔɔva, ubεn unera ru umbi atsũ uhwek ri ikpikpo ikernga angwε adzεu, ngge itsú ivangyε umum iki iba, ikɔng uhwek ishingge.

³ Mɔcε, ivangyε umum iki iba, umum idene abirabε umbi aka abema nggu ubvur uwuku udeyiwe ugε umbɔ akũ izũwãmbi azĩ Urusharhima.

⁴ Iba izengge umum izĩ, umbɔ azĩ adena umum.

Igbisha abin uzêrhã

⁵ Umum iwuri itɔng izĩ Umakidoniya, umum ïba izĩmum, umum iwuri ïbamum ru umbi.

⁶ Iba imεngge umum iwuri isei idãrhã nggu umbi, utseki idoi iki imaa, ngge itsú umbi ayika umum ru uzêrhãmum.

* 15:55 Àka anyã ikεi: Uho 13.14.

⁷ Umum isi ìbeemum itǎng ru udĩ ni inyã umbi, umum itsu amɛnmum ibee iba imaa inuma nggu umbi, Uteijee aba abemuwanga.

⁸ Bɔr umum iwuri isei ru Uafisa utseku unum Upentiko,

⁹ ubinkutsu aka atsuruwambɔ nggaa angwĩ ubã itser atetɛi nggimi, nu abika akɛn umum awu arherhe.

¹⁰ Utimoti aba abanga ru umbi, àka atsu unga niba igũa iwei ivangye unga aka awu nggu umbi, ubinkutsu unga ani itō itser Uteijee ru nyaka umum.

¹¹ Unera niba akwɛrka unga. Àka adene unga uku utɔɔ unga ama aba ru umum, umum ifosi inyã unga nggu angwɛmɛn nu anapumɛn.

¹² Ra arherhu ungwɛmɛn Uaforho, umum ishǒrhã unga akarhãrhã ìge unga aba ru umbi nggu abɔɔ abika adɔsa. Unga asi ibeenga ibiba icɛɛ. Awuri ibanga ri ivangye unga aka ikpo ugarha.

Arherhe imimasha

¹³ Àka aseì adzɛu, àka adẽẽ aker ri imang-mangmbi, àka aneke igba iwei, aka aker.

¹⁴ Àka akorhe ubɛn ubin ri ibibema.

¹⁵ Umbi ahwɛngmbi aner iya Uistifanu umbɔ agbaashia akɔrh ra abĩ Uakaya, ikɛi umbɔ adzowe atsimbɔ ri itōwe itser ra abika adɔsa. Umum ishǒrhã umbi angwɛmɛn nu anapumɛn,

¹⁶ àka adɔsu ikpũ anera abɛɛ, nu abirabɛ umɛn iki itẽwã nggu umbɔ.

¹⁷ Umum inggɔmanggɔm ivang Uistifanu, nu Ufartunata, nu Uaikaku aka aba atsi, ubinkutsu

umbɔ adzaambɔ umum iyiyikeyɛ umbi aka asi idɛɛ ayikambi umum.

¹⁸ Umbɔ adɔrhuwa amɛnmum nu akimbi. Ikpũ aner abɛɛ azea umbɔ adzowe umbɔ imor.

¹⁹ Ikikɔng abika adɔsa ra abĩ Uasiya aghwe umbi. Uakirha nu Ubiriskirha aghwe umbi akarhãrhã ri itsok Uteijee, nu abika adɔsa aki ikɔng ri iyambɔ.

²⁰ Kishoo angwɛmɛn nu anapumɛn nggimi aghwe umbi. Àka aghwe adɔka nggu ighwe ibibema.

²¹ Umum, Uburhu, itsɛng ighwe iyɛɛ nggu ubokum.

²² Ubɛn unerwi aka asi ibemunga Uteijee, uneke ikponum iwe ru unga. Uteijeemɛn uba!

²³ Imimuta Uteijee Uyesu ima iwe nggu umbi.

²⁴ Umum ãbema umbi kishoo ru Ukiristo Uyesu. Iwerimi.

Ibibemuwe-Num Iyiki Ifa Ru Dũya

Duya: Ibibemuwe-Num Iyiki Ifa Ru Dũya (New Testament)

copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Duya)

Translation by: Dũya Development Association

Contributor: SIL Nigeria

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 8 May 2025 from source files dated 8 May 2025

3ccd0531-8578-54e4-a023-62d4592e4b27